

КСЕС(2012)4

Париж, 13 ноември 2012 г.

**КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ
(КСЕС)**

СТАНОВИЩЕ (2012) № 15

**НА КОНСУЛТАТИВНИЯ СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ
ОТНОСНО СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА СЪДИИТЕ**

**прието на 13-тото пленарно заседание на КСЕС
(Париж, 5-6 ноември 2012 г.)**

Въведение

Въведение

1. В съответствие с мандата, даден му от Комитета на министрите, Консултативният съвет на европейските съдии (КЕС) е решил да подготви през 2012 г. Становище относно специализацията на съдиите.
2. Становището е изготвено въз основа на предишните становища на КЕС, Магна харта на съдиите, отговорите на държавите-членки на въпросник относно специализацията на съдиите, подготвен от КЕС и предварителния доклад от експерта на КЕС, г-жа Мария Джулиана Сивинини (Италия).
3. При изготвянето на настоящото становище, КЕС се позовава и на достиженията на правото на Съвета на Европа, по-специално на Европейската харта за статута на съдиите, Препоръка Rec(2010)12 на Комитета на министрите към държавите-членки относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, както и доклада относно "Европейските съдебни системи" (издание от 2010 г.) на Европейската комисия за ефективността на правосъдието (СЕРЕJ)¹.
4. Отговорите на държавите-членки на въпросника и доклада на експерта показват, че специализирани съдии и / или специализирани съдилища са често срещани в държавите-членки. Такава специализация е реалност и то под най-различни форми, което включва или създаване на специализирани състави в рамките на съществуващите съдилища, или създаването на отделни специализирани съдилища. Тази тенденция се е разпространила в цяла Европа².
5. В контекста на настоящото Становище, "специализиран съдия" е съдия, който се занимава с ограничени области на правото (например наказателно право, данъчно право, семейно право, икономическо и финансова право, право на интелектуална собственост, право на конкуренцията) или който се занимава с дела, свързани с конкретните фактически положения в определени области (например тези, свързани със социалното, икономическото или семейното право).
6. Съдебните заседатели, които участват в наказателни дела,³ не са включени в определението за "специализирани съдии", посочено по-горе. Съдебните заседатели не заседават във всички наказателни дела. Те не подлежат на същите кодекси и правила като

¹ Въпреки че тези референтни документи не се занимават конкретно със специализацията на съдиите, те се отнасят за специализирани съдии, като принципите, които те установяват, са приложими за всички съдии.

² Във въпросника на КЕС, следните специализации са посочени като примери, общи за много европейски държави: Семейни съдилища, съдилища за непълнолетни, административни съдилища / държавни съвети, съдилища за имиграция / търсене на убежище, съдилища за публични финанси, военни съдилища, данъчни съдилища, трудови / социални съдилища, съдилища за селскостопански договори, съдилища за искове на потребители, съдилища за искове с малък материален интерес, съдилища за завещания и наследства, съдилища за патенти / авторски права / търговски марки, търговски съдилища, съдилища по несъстоятелност, съдилища за териториални спорове, арбитражни съдилища, съдилища за тежки престъпления / съдилища на присъди, съдилища за надзора на наказателни разследвания (например разрешаващи арест, подслушване и т.н.), съдилищата по надзора на наказателното правоприлагане и задържане в местата за лишаване от свобода.

Правото на Европейския съюз предвижда създаването на специализирани състави или съдилища в конкретни области на правото, като марки на Общността (съдилища за марките на Общността, чл. 90 от Регламент (ЕО) No. 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 г. относно марките на Общността) и промишлени дизайн на Общността (съдилища за промишления дизайн на Общността, чл. 80 от Регламент (ЕО) No. 6/2022 на Съвета от 12 декември 2001 година относно промишления дизайн на Общността).

³ Например, в съдилищата за тежки престъпления в няколко държави-членки, "съдебни заседатели" са лица, които са избрани на случаен принцип, за да бъдат част от жури, за разлика от хората, които заседават като членове на съда без правна подготовка; виж също параграф 43 по-долу. Такива съдебни заседатели може по наказателни дела да вземат решение за присъдата, както и да вземат решение за вината на подсъдимия, а по граждански дела могат да вземат решение за обезщетения.

съдиите, които са част от редовния корпус на съдиите; нито са част от съдебната йерархия или от нейните дисциплинарни и етични правила.

7. Целта на настоящото Становище е да разгледа основните проблеми, свързани със специализацията като се има предвид първостепенната необходимост да се осигури защитата на основните права и на качеството на правосъдието, както и статута на съдиите.

A. Възможни преимущества и недостатъци на специализацията

a. Възможни преимущества на специализацията

8. Специализацията често произтича от необходимостта за адаптиране към промените в закона, а не от съзнателен избор. Постоянното приемане на ново законодателство, независимо дали на международно, европейско или национално равнище, както и променящата се съдебна практика и доктрина, правят правната наука все по-голяма и сложна. Трудно е за съдията да овладее всички тези области, като в същото време обществото и страните по делата изискват повече и по-голям професионализъм и ефективност от съдилищата. Специализацията на съдиите може да гарантира, че те разполагат с необходимите знания и опит в своята област на компетентност.

9. По-задълбочени познания на въпросната правна област може да подобри качеството на решенията, взети от съдия. Специализираните съдии могат да придобият по-голяма компетентност в своите специфични области, което може по този начин да увеличи авторитета на техните съдилища.

10. Концентрирането на преписки в ръцете на избрана група от специализирани съдии може да бъде благоприятно за последователността в съдебните решения и следователно може да подпомогне правната сигурност.

11. Специализацията може да помогне на съдиите, чрез постоянно занимаване с подобни дела, да постигнат по-добро разбиране на реалностите, свързани с представените им дела, независимо дали на техническо, социално или икономическо ниво, и следователно да намират по-подходящи решения за тези реалности.

12. Специализираните съдии, които дават знания за наука, различна от правото, могат да засилят мултидисциплинарния подход към проблемите, които се обсъждат.

13. Специализацията чрез по-голям опит в определена правна област може да помогне подобряването на ефективността и управлението на делата на съда, като се има предвид все по-големия брой дела.

b. Възможни ограничения и опасности на специализацията

14. Докато съдебната специализация е желателна по ред причини, има няколко опасности при нея. Основният риск в съдебната специализация се очаква при едно възможно отделяне на специализираните съдии от общата маса на съдиите.

15. Съдиите, които поради специализация преди това са се произнасяли по същите въпроси, може да са склонни да повтарят тези предходни решения, което може да попречи на развитието на съдебната практика в съответствие с потребностите на обществото. Тази опасност възниква също и когато решенията в определена област са взети винаги от една и съща избрана група от съдии.

16. Специализираните правни специалисти са склонни да развиват концепции, които са специфични за съответната област и (често) са непознати за други юристи. Това може да доведе до вътрешно разделение на правото и производството, откъсвайки специализираните съдии от правните реалности в други области и потенциално изолирайки ги от общите принципи и основните права. Това вътрешно разделение може да засегне принципа на правната сигурност.

17. Обществото може да очаква да има специализирани съдии, когато това на практика не е възможно. Специализацията е възможна само когато съдилищата достигнат достатъчен размер. За по-малките съдилища може да е невъзможно да създадат специализирани състави или достатъчен брой такива състави. Това принуждава съдиите да бъде гъвкави и по този начин да се справят с редица специализирани въпроси. Прекомерната индивидуална специализация на съдиите ще попречи на тази необходима гъвкавост.

18. В някои случаи специализацията на съдиите може да бъде в ущърб на единството на съдебната власт. Тя може да създаде на съдиите впечатлението, че техният опит в специализирана от тях област ги поставя в елитна група от съдии, които са различни от останалите. Тя може също така да създаде на обществеността впечатление, че някои съдии са "супер-съдии" или напротив, че съдът е изключително технически орган, различен от действителната съдебна власт. Това може да доведе до липса на обществено доверие в съдилищата, които не се смятат за достатъчно специализирани.

19. Създаването на високо специализиран съд може да има за цел или резултат разделянето на съдиите от останалата част от съдебната власт и излагането им на натиск от партии, групи по интереси или други държавни власти.

20. В избрана област на правото, опасността от създаване на впечатление за прекомерна близост между съдии, адвокати и прокурори по време на съвместни обучителни курсове, конференции или срещи, е реална. Това може не само да хвърли петно върху имиджа на съдебна независимост и безпристрастност, но също да изложи съдиите на реална опасност от тайно влияние и следователно повлияване върху техните решения.

21. Тъй като съдилищата изискват адекватно натоварване, създаването на един тясноспециализиран съд може да има като ефект концентрирането на тази специализация в рамките на един съд за цялата страна или за един национален район. Това може да затрудни достъпа до съдилищата или да създадете твърде голямо разстояние между съдията и страната по делото.

22. Има опасност, че специализиран съдия, който е част от съдилище и който отговаря за предоставянето на определено техническо или експертно мнение, може да изрази лично мнение или представи фактите директно на своите колеги, без такива въпроси да са били представени на страните за техните становища⁴.

23. Създаването на специализирани съдилища в отговор на опасенията на обществеността (например анти-терористични съдилища)⁵ може да доведе до предоставяне на публичните органи на материални и човешки ресурси, които не са достъпни в други съдилища.

В. Общи принципи – зачитане на основните права и принципи: позиция на КЕС

24. КЕС набляга преди всичко на факта, че всички съдии, независимо дали общи или специализирани, трябва да бъдат експерти в областта на съдийството. Съдиите имат ноу-хау да анализират и преценяват фактите и закона, и да вземат решения в широк спектър от области. Поради това трябва да имат широки познания за правните институции и принципи.

25. Отговорите на държавите-членки и доклада на експертите показват, че повечето дела, представени на съдилища, се разглеждат от общи съдии, като се подчертава доминиращата роля, която играят тези съдии.

26. По принцип съдиите трябва да могат да решават дела във всички области. Тяхното общо познаване на закона и неговите основни принципи, техният здрав разум и познаване на реалностите на живота им дават възможност да прилагат закона във всички области,

⁴ Един такъв пример е патентен съд със съдии неюристи, които имат специфични технически познания.

⁵ "Специализираните съдилища" трябва да се разграничат от "специалните" или извънредните съдилища – вижте също параграф 37 по-долу.

включително и специализирани такива, с експертна помощ при необходимост⁶. Ролята на "общия съдията" никога не може да се подценява.

27. В който и да е съд, общите съдии обикновено са назначени в различни специализирани сектори, като сменят назначенията по няколко пъти в хода на кариерата си. Това им дава богат опит в различни области на правото и по този начин имат възможност да се адаптират към нови задачи и да отговорят на нуждите на страните по делата. Ето защо от жизненоважно значение е още от самото начало съдиите да имат общо обучение, за да придобият необходимата гъвкавост и мултифункционалност, за да се справят с нуждите на общ съд, който трябва да се занимава с огромно разнообразие от въпроси, включително такива, изискващи известна степен на специализация.

28. Независимо от това, законът е станал толкова сложен или специфичен в някои области, че правилното разглеждане на дела в тези области изисква по-висока степен на специализация. Ето защо се препоръчва осигуряването на подходящо квалифицирани съдии, които са отговорни за специфични области.

29. Специализираните съдии, подобно на всички съдии, трябва да отговарят на изискванията за независимост и безпристрастност, посочени в член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (Конвенцията). Специализираните съдилища и съдии трябва да отговарят на всички други условия, посочени в тази разпоредба на Конвенцията: достъп до съд, съдебен процес, право на справедлив съдебен процес и право на изслушване в разумен срок. Задължение на съдилищата е да организират специализирани състави по такъв начин, че тези изисквания да бъдат спазени.

30. КСЕС счита, че създаването на специализирани състави или съдилища трябва да бъде строго регламентирано. Тези органи следва да не накърняват компетенциите на общите съдии и във всички случаи трябва да предоставят същите гаранции и качество. В същото време трябва да се вземат предвид всички критерии, регулиращи работата на съдията: размера на съда, служебните изисквания, фактът, че е все по-трудно за съдиите да овладеят всички области на правото, както и разходите за специализация.

31. Специализацията никога не трябва да пречи на изискванията за качество, на които всеки съдия трябва да отговаря. КСЕС отбелязва, че тези изисквания са изброени в неговото Становище № 11 (2008) относно качеството на съдебните решения и че посочените изисквания са приложими за всички съдии, а следователно и за специализираните такива. Трябва да се направи всичко необходимо, за да се гарантират оптимални условия за правораздаването в специализираните съдилища.

32. По принцип общите процедурни правила трябва да се прилагат и в специализираните съдилища. Въвеждането на специфични процедури за всеки специализиран съд може да доведе до разпространение на тези процедури, създавайки рискове *vis-à-vis*, достъп до правосъдие и сигурност на закона. Специфични процедурни правила са допустими само ако те отговарят на една от потребностите, които са довели до създаването на специализиран съд (например производства, свързани със семейното право, когато разглеждането на децата е предмет на специфични правила, насочени към защита на техните интереси).

33. Винаги е от жизненоважно значение да се гарантира, че принципите на справедлив съдебен процес се зачитат, а именно безпристрастност на съда като цяло и свободата на съдията да прецени доказателствата. Също така е важно, че когато съществува системата, при която оценител или експерт заседава като част от съдебния трибунал, страните запазват правото на отговор на консултациите, предоставени на юридически обучени съдии от този оценител или експерт. В противен случай мнението на експерт може да бъде включено в съдебно решение, без страните да са имали възможност да го проверят или оспорят. КСЕС разглежда като предпочитана система, в която съдията назначава експерт или страните сами призовават експерти за свидетели, чиито констатации и заключения могат да бъдат оспорени и обсъдени пред съдията между страните.

⁶ Както например в областта на здравеопазването, промишлените аварии, пожарите, строителството, технологичните въпроси и т.н.

34. Всички дела, независимо дали пред специализиран или общ съд, трябва да се разглеждат със същата грижа. Няма основания за приоритизиране на дела, разглеждани от специализирани съдилища. Единствените допустими приоритетите са тези, основани на обективна необходимост, например производства, включващи лишаване от свобода, или спешни мерки в областта на упражняване на родителски права, защита на собствеността или хората, на околната среда, общественото здраве, обществения ред или сигурността.

35. Въпреки че специализираните съдилища трябва да се възползват от подходящи човешки, административни и материални ресурси, необходими за извършване на своята работа, това не трябва да е в ущърб на други съдилища, които трябва да се ползват със същите условия по отношение на ресурсите.

36. КЕСС счита, че по-голямата мобилност и гъвкавост от страна на съдиите може да допринесе за превъзможването на горепосочените недостатъци на специализацията. Съдиите трябва да имат право да сменят съда или специализацията в хода на кариерата си или дори да се преместят от специализирани към общи функции или обратното. Мобилността и гъвкавостта не само предоставят на съдиите по-различни и разнообразни възможности за професионално развитие, но и им дават възможност да направят равностойна и да се преместят в други правни дисциплини, което задължително благоприятства развитието на съдебната практика и закона като цяло. Въпреки това, такава мобилност и гъвкавост не следва да застрашава принципа на независимост и несменяемост на съдиите⁷.

37. Осигуряването на специализирани съдии, за да отговорят на сложността или особените изисквания в конкретни области на правото, е отделен въпрос от създаване на специални, *ad hoc* или извънредни съдилища, което е продиктувано от отделни или конкретни обстоятелства. Съществува потенциална опасност тези съдилища да не успяват да предоставят всички гаранции, заложи в член 6 от Конвенцията. КЕСС вече изрази своите възражения за създаването на такива съдилища и се позовава на Становище № 8 (2006) относно ролята на съдиите за защита на върховенството на закона и човешките права в контекста на тероризма. Във всеки случай, КЕСС подчертава, че когато съществуват такива съдилища, те трябва да изпълняват всички гаранции, възложени на обикновените съдилища.

38. В обобщение, КЕСС счита, че специализацията може да бъде оправдана само ако насърчава правораздаването, т.е. ако бъде предпочетена, за да се гарантира качеството както на производствата, така и на съдебните решения.

⁷ Вижте Становище № 1 (2001) на КЕСС, параграфи 57, 59 и 60.

C. Аспекти на специализацията

1. Специализация на съдии

39. По мнение на КСЕС, принципите на настоящото Становище са приложими за видовете специализирани съдилища, разгледани по-долу.

40. Отговорите на въпросника показват, че съществуват значителни различия между държавите-членки относно видовете съдии, включени в "специализирани" съдилища и трибунали.

41. Специализацията може да се постигне чрез различни средства. В зависимост от това какво позволява правната рамка на съответната държава, може да има или специализирани съдилища, които са отделни и различни от общата организация на съдебната система като цяло, или специализирани съдилища или състави, които са част от общата съдебна система. Компетентността на специализираните съдилища или състави често ще се различава от тази на общите съдилища; често те са далеч по-малобройни, а понякога се срещат само в столицата на страната. Специализираните съдилища и състави могат да включват мирови съдии.

42. Най-разпространените начини за постигане на специализация са чрез създаването на специализирани състави или отдели. Това често може да се постигне с помощта на вътрешни правила на съда. Основните сектори на специализация са: семейно право и право на непълнолетните; право на интелектуалната собственост; търговско право; несъстоятелността; тежки престъпления; разследването на престъпления и изпълнението на наказателни санкции.

i. "Съдии неюристи"

43. В много държави-членки съществуват специализирани съдилища, които се състоят от един или повече съдии с юридическа подготовка и един или повече членове на съда или трибунала, които са неюристи. Съществува голямо разнообразие от такива "съдии неюристи" и е невъзможно да се предостави цялостен анализ на тях тук. Често тези "съдии неюристи" или представляват една или друга група от интереси (например работодатели и работници; наемодатели и наематели, общински съветници), или имат специфичен опит, подходящ за специализирания съд или трибунал.

ii. Професионални съдии

44. Професионални съдии могат по няколко начина да станат специализирани съдии. С помощта на опита, натрупан в качеството им на специализирани адвокати преди назначаване им като съдии, или в резултат на опит в специализирана работа след назначаването им като съдии. Друга възможност е специализираният съдията да е преминал специално обучение в специализирана област от правото или в неправна област, а след това да е назначен в специализиран съд или да работи по специализирани дела в общ съд.

45. Специализацията на съдиите в по-високите нива на съдебна структура, където тя съществува, все пак трябва да позволява известна степен на многостранност на съдиите, така че да може да има гъвкавост в работата с всички видове дела на по-високо ниво. Тази гъвкавост е необходима, за да се гарантира, че апелативните съдилища изпълняват своята правна и конституционна мисия, т.е. да гарантират последователност в тълкуването и прилагането на законодателството и на съдебната практика. Също така, тази гъвкавост ще гарантира, че при обжалване специализирана област не се разглежда от прекалено тясна група от съдии, които може да са в позиция да наложат своята гледна точка в дадена област и по този начин да се предотврати развитието на законодателство в тази област.

2. Специализация на определени съдилища или съдилища в рамките на по-голяма група

46. При някои законодателства има специализирани съдилища, които съществуват отделно от общите съдилища⁸. В някои случаи тези отделни специализирани съдилища са създадени в резултат на актове на ЕС, които предвиждат създаването на специализирани съдилища или части от съдилища с по-голяма компетентност⁹. В други случаи специализираните съдилища може да са част от по-голяма група съдилища¹⁰. Във всеки случай самият съд е специализиран, както и съдиите, които заседават в него. Структурата, приета във всяка страна, е отчасти резултат от историята и отчасти - търсене на определен тип специализиран съд или съдия в такава компетенция.

3. Регионално разпределение на специализирани съдии

47. Необходимо е да се вземе предвид факта, че броят на заведените пред съда делата по някои високоспециализирани области е много нисък. В този случай може да се наложи специализирани съдии да бъдат концентрирани в един съд, така че да всеки съдия да има гарантирана балансирана натовареност, както и да могат да поемат друга неспециализирана работа. Въпреки това, ако тази концентрация бъде извършена в твърде голяма степен, съществува риск, че специализиранят съдът ще остане далеч от ползвателите на съда – проблем, който по мнение на КЕСС трябва да се избегне.

4. Човешки, материални и финансови ресурси

48. От съществено значение е, че специализираните съдии и съдилища разполагат с адекватни човешки и материални ресурси, особено информационни технологии.

49. Когато очакваната натовареност на специализираните съдилища е малка в сравнение с тази на други съдилища, трябва да се помисли за разработване и използване на ресурси и технологии, които могат да бъдат използвани съвместно от няколко специализирани съдилища или още по-добре от всички съдилища. Обединяването на човешки и материални ресурси може да бъде средство за избягване на проблеми, свързани с организирането на специализацията. Създаването на големи "правосъдни центрове" с общи и специализирани съдилища и състави обаче може да възпрепятства лесния достъп до съдилищата с увеличаване на разстоянието между местоположенията им.

50. Изискванията и разходите на специализираните съдилища и съдии могат да бъдат по-големи от тези на общите съдилища и съдии, тъй като например са необходими специални предпазни мерки, защото досиетата са обемни, или защото делата и решенията са продължителни.

51. Когато такива допълнителни разходни елементи могат да бъдат идентифицирани в дадена сфера на специализация, има оправдание за таксуване на определена група от тържители с по-високи такси, за да се покрият всичките или част от тези допълнителни разходи. Това може да се прилага например при дела за търговски или промишлени строежи, или при дела за патент или конкуренция, но не например за специализации по дела за попечителство на дете, дела за издръжка на дете или други видове семейни дела. По-високите разходи за специализирани дела не трябва да превишават допълнителната работа, извършена от съда, и трябва да бъдат пропорционални на работата, създадена на съдилищата, и на ползите от специализацията както за страните по делата, така и за съдилищата. Въвеждането на специализирани съдилища просто с цел получаване на по-големи приходи също не изглежда разумно или оправдано.

D. Специализация и статут на съдията

1. Статут на специализирания съдия

⁸ Примери са Търговския трибунал във Франция, трудови трибунали в Белгия, трибуналите по заетостта в Обединеното кралство.

⁹ Вижте примерите, посочени в бележка под линия 2.

¹⁰ В Англия и Уелс патентният съд е част от Канцлерското отделение, което се занимава предимно с имоти и данъчни спорове. Търговският съд е част от Отделението на кралската скамейка, което се занимава с договорните и деликтните спорове и въпросите на административното право.

52. При всички видове специализация, описана по-горе, е важно ролята на съдията като член на съдебната система да остане непроменена. Специализацията на съдиите не може да оправдае или да изисква каквото и да било отклонение от принципа за независимост на съдебната власт във всеки от неговите аспекти (т.е. независимостта както на съдилищата, така и на отделните съдии, вижте Становище № 1 (2001) на КЕС).

53. Водещ принцип при третирането на специализираните съдии, по отношение на техния статут, е това, че отношението към тях не трябва да по-различно от това към общите съдии. Законите и правилата, уреждащи назначаването, мандата, повишението, несменяемостта и дисциплината трябва да бъдат еднакви за специализираните и общите съдии.

54. Това най-добре може да се постигне чрез съществуването на един съставен орган както на общи, така и на специализирани съдии. Единният корпус на съдиите ще гарантира, че всички съдии спазват основните права и принципи, които трябва да са универсални и общоприложими. Съответно КЕС не подкрепя създаването на различни съдебни органи или системи по определени специалности, които биха могли да доведат до това различни съдии да са подложени на различни правила в различните организации.

55. КЕС е наясно, че в много европейски страни по традиция има няколко отделни съдебни йерархии (например в обикновените и административните съдилища). Те могат също да бъдат свързани с различия в статута на съдиите. КЕС счита, че тези отделни йерархии може да усложнят администрацията и достъпа до правосъдие.

56. Според КЕС, следва да се гарантира, че:

- юрисдикционните спорове не ограничават достъпа до правосъдие или причинят забавяния в противоречие с член 6 от Конвенцията;
- подходящ достъп до други съдебни йерархии, специализирани съдилища, органи и функции са достъпни за всички съдии;
- всички съдии от същото старшинство получават същото възнаграждение, с изключение на всякакви специфични допълнителни възнаграждения за специални задачи (вижте следващия параграф).

57. Принципът на равнопоставеност за общите и специализираните съдии следва да важи и за възнагражденията. Препоръка № Rec (2010)12 на Комитета на министрите предвижда в член 54, че възнаграждението на съдиите следва да бъде "съизмеримо с тяхната професия и отговорности" с цел, наред с другото, да "ги предпази от стимули, целящи да повлияят на решението им"¹¹. Имайки предвид това, всяка допълнителна заплата или друг хонорар, предоставен по силата единствено на специализация на съдията, не изглеждат оправдани, тъй като спецификата на професията и тежестта на отговорностите, като правило, са от еднакво значение за общия и специализирания съдия. Допълнителна заплата, други хонорари или определено възнаграждение (например в случай на нощно дежурство) може да бъдат оправдани, когато могат да бъдат идентифицирани конкретни основания, които позволяват заключението, че или спецификата на професията на специализирания съдия, или тежестта на неговите / нейните задължения (включително лична тежест, която може да дойде с назначението в специализирана функция) изискват такова обезщетение.

58. Етичните правила и правилата на наказателна, гражданска и дисциплинарна отговорност на съдиите не трябва да е различна между общите и специализираните съдии. Стандартите за поведение на съдиите, както е посочено в Становище № 3 (2002) на КЕС, трябва да се прилагат еднакво за специализирани и неспециализирани съдии. Не са установени достатъчно основания за различно третиране.

59. Ако специализиран съдия е вероятно да се занимават само с малка и специализирана група от юристи или дори тължители, на него / нея може да се наложи да внимава за собственото си поведение, за да се гарантира неговата / нейната непристрастност и независимост.

¹¹ Вижте също Становище № 1 на КЕС, точка 61.

2. Оценяване и повишаване

60. По отношение на оценката на трудовото изпълнение на съдията, критериите са многобройни и добре известни (вижте Становища № 3 и 10 (2007) на КСЕС). Специализацията сама по себе си не оправдава отдаването на по-голямо значение на работата на специализирания съдия. Гъвкавостта, показана в приемането на една или повече области на специализация, може да е релевантен фактор за оценка на изпълнението на работата на съдията.

61. Съветът на съдебната власт или друг независим орган, който отговаря за оценка на работата на съдиите, следва да бъде много внимателен при определяне на това дали и до каква степен представянето на отделен специализиран съдия е сравнимо с това на общ съдия. Това упражнение изисква специално старание и внимание, тъй като е по-лесно да се получи ясна картина на представянето на общ съдия, отколкото на специализиран, който може да бъде член на малка група и чиято работа може да не е толкова прозрачна или позната на оценителя.

62. По отношение на повишението се прилагат подобни съображения¹². По мнението на КСЕС, да се предоставя ранно повишение за специализирани съдии само заради тяхната специализация не е оправдано.

3. Възможности за обучение и специализация

63. Принципите, заложи в Становище № 4 (2003) на КСЕС за общо обучение се прилагат еднакво за специализирано обучение. От този факт следва, че статутът на специализираните съдии не се различава от този на общите съдии и че всички изисквания по отношение на опазването на независимостта на съдиите и на предоставянето на възможно най-качественото обучение се отнасят към сферата както на общите съдии, така и на специализираните съдии. Като цяло, курсовете за обучение трябва да бъдат достъпни за всички съдии.

64. По принцип желанието на съдията да специализира трябва да се уважава. В тази връзка КСЕС се позовава на своето Становище № 10 и по-конкретно на разпоредбите, отнасящи се до избора на съдии. По същия начин, достатъчно обучение¹³ трябва да бъде на разположение в рамките на разумен срок, след като такова желание е било съобщено. Такова обучение трябва да се предложи преди назначението на съдията в специализираната област и то трябва да бъде завършено преди поемане на новите функции.

65. Трябва да има баланс между изискванията за обучение и тяхната полезност и, от друга страна, наличните ресурси. Ето защо не може да се очаква специализирано обучение, когато ресурси за такова обучение не могат да бъдат осигурени или могат да бъдат осигурени само за сметка на по-належащи от обучение нужди. Назначението в специализирана област не може да се изисква, ако например очакваната натовареност в съответната област е твърде малка, за да се оправдаят специализирани съдилища или състави. Размерът на съда, на съдебния район, на региона, дори и на държавата, могат да доведат до различни решения по отношение на специализацията и на обучението в специални области. Когато е подходящо обаче, едно трансгранично сътрудничеството по отношение на непрекъснато обучение може да бъде полезно.

4. Роля на Съдебния съвет

66. Правомощията и отговорностите на ВСС, където има такъв орган, или на еквивалентен орган трябва да се прилагат по същия начин както за общите, така и за специализираните съдии. Специализираните съдии трябва да бъдат представени или да имат възможност да представят своите проблеми по същия начин, както и общите. В интерес на обществото всяко преференциално третиране на една или друга група трябва да бъде избягвано.

¹² Вижте Становище № 1 на КСЕС, точка 29.

¹³ Вижте Становище № 4 на КСЕС, точка 30.

5. Специализация и участие в съдийски асоциации

67. Специализираните съдии трябва да имат същото право като всички останали съдии да станат и да останат членове на съдийски асоциации. В интерес на съгласуваността на съдебния орган като цяло, не са желателни отделни асоциации за специализирани съдии. Специфичните им интереси, ориентирани към предмета им дейност като специализирани съдии, като професионален обмен, конференции, срещи и т.н. следва да бъдат гарантирани. Въпреки това, техните интереси, произтичащи от статута им, могат и трябва да бъдат защитени в рамките на обща съдийска асоциация.

Изводи

i. КЕСЕС набляга преди всичко на факта, че всички съдии, независимо дали общи или специализирани, трябва да бъдат експерти в областта на съдийството.

ii. По принцип, доминиращата роля в постановяването на решения следва да се заема от "общите" съдии.

iii. Специализирани съдии и съдилища следва да се въведат само когато е необходимо поради сложността или спецификата на закона или фактите и оттам за доброто правораздаване.

iv. Специализираните съдии и съдилища трябва винаги да бъдат част от единен съдебен орган като цяло.

v. Специализираните съдии, както "общите" съдии, трябва да отговарят на изискванията за независимост и безпристрастност в съответствие с член 6 от Европейската конвенция за правата на човека.

vi. По принцип общите и специализираните съдии трябва да са с еднакъв статут. Етичните правила и отговорността на съдиите трябва да бъдат еднакви за всички.

vii. Специализация не трябва да намалява качеството на правосъдието нито в "общите" съдилища, нито в специализираните съдилища.

viii. Мобилността и гъвкавостта от страна на съдиите често ще бъде достатъчна, за да се отговори на нуждите за специализация. По принцип възможността за специализация и за предприемане на обучение като такива следва да бъдат на разположение на всички съдии. Специализираното обучение трябва да се организира от публични съдебни институции за обучение.

ix. Вместо специализирани оценители-неюристи да заседават в специализирани съдийски състави, за предпочитане е експерти да се назначават от съда или от страните и техните становища да бъдат предмет на оспорвания и становища на страните.

x. Правомощията и отговорностите на съдебен съвет или друг подобен орган следва да се прилагат еднакво за общите и специализираните съдии.